

НАПРЯМ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-1>

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Бартєнєва І. О.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки*

*Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна*

Динаміка сучасного життя й потреби суспільства в розвитку соціально корисних знань, рис та якостей майбутнього вчителя, відносин і зразків поведінки вимагають залучення діалогових методів навчання й виховання. Одним з таких є інтерактивний метод. Термін «інтерактивне навчання» заснований на ідеї активної взаємодії всіх суб'єктів навчання в процесі пізнання. Це навчання з двостороннім обміном інформацією та ретельно організованим зворотнім зв'язком між тими, хто навчається.

Сучасні дослідження, пов'язані з упровадженням інтерактивних методів навчання, доводять їхній позитивний вплив на самооцінку й самовідчуття суб'єктів освітнього процесу (В. Кан-Калік, Н. Ключєва, Е. Сидоренко, Л. Петровська та ін.), розкривають пріоритетну роль у ньому розвитку навичок особистісного спілкування (Л. Гейкхман, Л. Зарецька, Д. Махотін та ін.), формування соціального досвіду особистості (Н. Кулікова та ін.) [1, 2].

Мета дослідження – розглянути та перевірити на практиці у закладах вищої освіти потенціал інтерактивних методів навчання, який сприяє формуванню професійної компетентності майбутніх учителів.

Розглянемо деякі інтерактивні методи навчання при вивченні курсу «Педагогіка» для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем педагогічних спеціальностей [3, 4].

Останнім часом значний інтерес у навчанні викликає використання рольових і ділових ігор для моделювання реальної ситуації спілкування за фахом.

Наприклад, вивчення модуля «Особистість сучасного вчителя» ми здійснювали у формі ділової гри «Науково-практична конференція на тему: «Як уникати та подолати стрес». Для проведення гри необхідна була попередня підготовча робота. Спираючись на матеріал лекції щодо способів попередження стресу та виходу зі стресу, необхідно було об'єднатися в творчі підгрупи відповідно до «наукових інтересів», які стосувалися стресорів, способів подолання та попередження стресу; опрацювати рекомендовану літературу та підготуватися до виступу на науково-практичній конференції.

Під час виступу основних доповідачів здобувачі вищої освіти (перебуваючи у ролі науковців) на окремих аркушах паперу занотувували суть питання, що висвітлювалося. Викладач після заняття міг зібрати ці аркуші, перевірити їх та оцінити роботу кожного здобувача.

Потім кожна група підбирала вправи до тренінгу «Способи виходу зі стресу» (перша допомога в гострій стресовій ситуації, регуляція емоційних станів через зовнішній прояв емоцій, управління тонусом скелетних м'язів; психічна розрядка: відключення, перемикання, відволікання; методика аутогенного тренування). Далі здобувачі вищої освіти проводили тренінги з аудиторією.

Розглядаючи тему «Професійна позиція вчителя», ми використовували творчу гру-змагання. Для її проведення група об'єднувалася в 3–4 підгрупи. Здобувачі отримували час (10 хв.) для виконання творчого завдання: вони радилися, готувалися, представляли власні проекти (за допомогою опорної схеми, яку креслили на дошці) бачення структури педагогічної позиції педагога (мотиваційний, емоційний, особистісний, професійно-педагогічний компоненти) та захищали їх.

Під час опрацювання теми «Педагогічне спілкування вчителя з учнями» ми використовували інтелектуальну естафету: кожен учасник розкривав за бажанням один стиль спілкування вчителя (директивний, емпатичний, емоційно-емпрівізаційний тощо) й передавав естафету далі, іншому учаснику. Творчим завданням для груп було: розробка психолого-педагогічних тренінгів спілкування з учнями для вчителя, які були орієнтовані на комунікативні ігри (наприклад «Дивовижний лист», «Таємничий незнайомиць», «Розмова детективів» тощо), вправи для тренінгу рефлексивного й не рефлексивного слухання («Перефразування», «Маєвтика», «Мова й почуття»).

Заслуговує на увагу проведення ділової гри «Професійна культура вчителя». Підготовча робота: а) здобувачам вищої освіти пропонувалося уявити себе науковцями й розподілитися на групи відповідно до наукових інтересів; б) обґрунтувати власний вибір наукових інтересів; в) переглянути періодичну педагогічну літературу та підготуватися до презентації цікавих новинок у галузі професійного культури (1–2 джерела);

г) підготуватися до висвітлення обраного питання в оригінальній формі: наукове відкриття, наукова дискусія тощо.

Потім кожна група створювала власну скарбничку влучних висловів, поетичних рядків, притч про вчителя, які б давали емоційну підтримку в складних життєвих ситуаціях.

Під час опрацювання модуля «Історія педагогіки» проводили ділову гру «Педагогічні погляди Ф. Рабле, Е. Роттердамського, В. да Фельтре». Група здобувачів вищої освіти поділялася на три підгрупи. Кожна підгрупа обґрунтовувала педагогічну концепцію видатного педагога. Наводили приклади, педагогічні ситуації; порівнювали зміст й методику навчання.

Закінчувалося заняття складанням концептуальних карт з теми «Провідні течії та представники епохи європейського Відродження».

Ділові та рольові ігри дали можливість зрозуміти, вивчити навчальний матеріал з різних позицій. Соціальна значимість ділових і рольових ігор полягала в тому, що в процесі розв'язання певних завдань активізувалися не тільки знання, але й розвивалися колективні форми спілкування.

Отже, мета введення інтерактивних методів навчання полягала в тому, щоб освітній процес відбувався за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників. Це співнавчання, взаємонавчання, де здобувач вищої освіти і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Організація інтерактивного навчання передбачала моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Все це ефективно сприяло формуванню професійної компетентності майбутніх учителів, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, навчило підходити нестандартно до вирішення освітньо-виховних завдань з формування творчої особистості здобувача освіти.

Література:

1. Вольфовська Т. Визначення рівня сформованості інтерактивних умінь особистості на етапах соціалізації. *Педагогіка і психологія*. 2003. № 3–4. С. 141–148.

2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. Київ : Академічне видавництво, 2004. 352 с.

3. Кічук Н.В. Формування творчої особистості вчителя. Київ : Либідь, 1991. 120 с.

4. Пихтіна Н. П. Основи професійної майстерності соціального педагога : хрестоматія до курсу. 2-ге вид. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2009.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-2>

САМООСВІТА ЯК УМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА

Белка Є. О.

викладач, голова циклової комісії загальноосвітніх дисциплін

Відокремленого структурного підрозділу

«Фаховий коледж харчових технологій та підприємництва»

Дніпровського державного технічного університету

м. Кам'янське, Дніпропетровська область, Україна

Самоосвіта педагога – це провідна форма вдосконалення професійної компетентності, що полягає в засвоєнні, оновленні, поширенні й поглибленні знань, узагальненні досвіду шляхом цілеспрямованої, системної самоосвітньої роботи, спрямованої на саморозвиток та самовдосконалення особистості, задоволення власних інтересів і об'єктивних потреб освітнього закладу

«Вчити самого себе» – девіз кожної особистості. Але найактуальнішим він стає для педагогів, бо внаслідок їхньої наблизеності до молодого покоління здійснюється безпосередній вплив на розвиток особистості студентів. Особистісно зорієнтована самоосвіта педагога забезпечує підвищення педагогічної майстерності, а в результаті – безперервний саморозвиток особистості самого педагога і його вплив на розвиток особистості студента.

Вже не достатньо бути на занятті та поза ним актором, режисером, діловодом, диригентом, дипломатом, психологом, новатором і компетентним фахівцем. Модель сучасного педагога передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатися, бути у постійному творчому пошуку. Ці якості не видаються додатком до диплома про педагогічну освіту, а формуються у щоденній учительській праці.